

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТОЛАРЕНТНІСТЬ У СУЧАСНОМУ ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ**

Рівень освіти – Перший (бакалаврський)
Для всіх освітніх програм

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Протокол № 1
від 27 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Толерантність у сучасному полікультурному освітньому просторі
Викладач (-і)	Канд.пед. наук. доцент Єгорова Інга Вячеславівна
Контактний телефон викладача	097- 500-74-07
Е-mail викладача	inha.yehorova@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС –3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок, 15.00,510 ауд. (Бандери, 1) Обговорення індивідуально вибраних студентом питань з тематики лекційного курсу та самостійної роботи

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Толерантність у сучасному полікультурному освітньому просторі» є поглиблення фахових компетентностей здобувачів вищої освіти щодо виховання в особистості толерантного ставлення та поваги до інших.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета: ознайомити здобувачів освіти з теоретичними основами педагогіки ненасильництва та толерантності, розвинути толерантність як важливу професійну якість майбутнього вчителя та викладача ЗВО.

Цілі курсу надавати здобувачам знання про зміст та види толерантності, навчати розробляти та проводити заняття з розвитку толерантності у учнів та студентів ЗВО. Освоєння здобувачами професійних компетенцій формування політичної, етнічної та релігійної толерантності особистості у педагогічному процесі ЗВО за допомогою одержання теоретичних знань в області виховання толерантності, практичних умінь і навичок, що дозволяють вирішувати професійні завдання з формування у студентів толерантної свідомості, ставлення та поведінки.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність - Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
- ЗК7. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- СК 2. Здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти й педагогіки.
- СК3. Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.

СК 6. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності.

СК 7. Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

СК8. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

Програмні результати навчання:

РН 1. Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень.

РН 3. Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію.

РН 5. Організувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.

РН6. Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проекти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм.

РН7. Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.

РН8. Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей.

РН 9. Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.

РН 10. Приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації.

РН11. Здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний / вибірковий
6	Всі ОП	третій	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам.робота
Тема 1 . Толерантність як соціокультурний і педагогічний феномен. Мета і завдання курсу . Характеристика поняття «толерантність».	2		4

.Історичний розвиток проблеми толерантності Різноманітні аспекти вивчення толерантності.			
Тема 2 Толерантність інтолерантність. правові документи, які регламентують впровадження ідей педагогіки толерантності у практику. Поняття «Інтолерантності». Рівні толерантності-інтолерантності. Неоднозначна позитивність толерантності та інтолерантності. Види толерантності-інтолерантності . Правові документи, які регламентують впровадження ідей педагогіки толерантності у практику. Законодавство України про толерантність.	2		4
Тема 3. Принципи виховання толерантності у контексті педагогіки ненасильства - педагогіки співробітництва Основні принципи педагогіки ненасильства і педагогіки співробітництва. Процес формування ненасильницьких, толерантних форм відносин у різних вікових групах та в навчальних закладах.	2		4
Тема 4 Толерантність як складова педагогічної культури та педагогічної компетентності викладача ЗВО. Компетентнісний підхід до підготовки викладачів ЗВО . Професійна компетентність сучасного педагога у вирішенні завдань формування толерантності особистості в освітньому процесі.	2		4

Компоненти педагогічної толерантності. Прийоми саморозвитку педагогічної толерантності.			
Тема 5. Форми, методи і прийоми формування толерантності Методи та прийоми виховання толерантності. Форми виховання толерантності. Сучасна практика толерантної взаємодії в освітньому процесі ЗВО ПНУ про дотримання принципів толерантності(Накази, положення у «Студентському путівнику».	2		4
Тема 6. Концептуальне та програмне забезпечення педагогіки толерантності Поняття концепції і програми, їх спільні та відмінні ознаки. Узагальнена характеристика концепцій та програм виховання толерантності.	2		4
Тема 1. Науково-практичні основи виховання толерантності студентів ЗВО.		2	4
Тема 2. Толерантність як складова педагогічної культури та педагогічної компетентності викладача ЗВО.		2	4
Тема 3. Зміст виховання толерантності в системі сучасної полікультурної освіти. Толерантність до тимчасово переміщених осіб.		2	4
Тема 4. Форми, методи і прийоми формування толерантності.		2	4

<i>Тема 5</i> Проблема толерантності у відносинах батьків і дітей, способи її вирішення.		2	4
<i>Тема 6.</i> Студент у соціальному просторі ЗВО: толерантність і інтолерантність у прийнятті соціально-рольових позицій		2	4
<i>Тема-7.</i> Прояв гендерної толерантності у студентському середовищі		2	4
<i>Тема-8.</i> Національна та конфесійна толерантність у студентському середовищі		2	4
<i>Тема-9.</i> Толерантна інтернет-комунікація та програмне забезпечення педагогіки толерантності		2	4
<i>Загалом</i>	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.) Вид контролю – залік. Загальні 100 балів включають: 20 балів за практичні заняття; 20 балів за тестування до практичних семінарських занять (5 практичних занять, 5 тестів у системі дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua/); 5 балів за захист проекту ; 5 балів за індивідуальне наукове повідомлення, що запропоновано на вибір у тематиці практичних-семінарських занять. Залікова тестова робота – 50 балів (макс.)
Загальна система оцінювання курсу	
Вимоги до письмових робіт	Впродовж вивчення дисципліни студенти виконують завдання у формі тестів, які розміщені на сайті дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua/ (макс. бал – 10 б. за кожен тест, вага даного виду роботи - 20 балів за всі виконані тести згідно коефіцієнту електронного журналу). Залікова письмова робота оцінюється у 50 балів (залікове тестування проходить згідно розкладу, триває 80 хвилин, за які студент повинен пройти тестування, яке складається із 50 тестових завдань формату “множинний вибір”, що охоплюють весь курс дисципліни та генеруються самою системою дистанційного

	навчання у довільній послідовності. Вага правильної відповіді на одне питання тесту - 1 бал). Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів (25 балів (мінімум) за залікове тестування, 25 балів(мінімум) за роботу протягом семестру.
Семінарські/практичні заняття	Поточне оцінювання знань здійснюється під час проведення практичних занять та оцінюється в національній шкалі (5 –«відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2– «незадовільно»). Максимальна оцінка балів за доповіді на практичних заняттях 20 балів. Робота на кожному семінарському занятті складається з підготовки питань, запропонованих у плані заняття, та виконання завдань, запропонованих для самостійної роботи. <u>Критерії оцінювання роботи здобувачів освіти на семінарському занятті (макс. 5 балів):</u> - питання плану заняття мають бути заздалегідь опрацьовані й змістовно висвітлені в усних відповідях, обговореннях чи дискусіях під час пари - 3 бали; - участь в інтерактивній роботі в мікрогрупах на занятті є обов'язковою і має бути активною - 1 бал; - виконання різних типів усних і письмових завдань з дисципліни, передбачених в освітньому процесі й запропонованих на занятті, є обов'язковим - 1 бал. <u>Критерії оцінювання виконаних завдань для самостійної роботи – наукове повідомлення (макс. 5 балів):</u> - робота має бути виконана самостійно - 2 бали; - робота має бути змістовною і відповідати усім умовам завдання - 3 бали; <u>Окремо оцінюється індивідуальна самостійна робота - захист проекту (макс. 5 балів)</u>
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю, якщо виконав більше 60% завдань курсу, відпрацював всі заняття і за результатами оцінювання (бали за практичні заняття і самостійну роботу) набрав не менше 25 балів.
Підсумковий контроль	Залікова (підсумкова) оцінка (макс. 100 балів) виставляється у результаті сумування отриманих балів на практичних заняттях та за усі види виконаних робіт.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Присутність здобувачів вищої освіти на контрольній роботі є обов'язковою. У процесі написання контрольної роботи та виконання індивідуальних завдань неприпустимими є плагіат та списування.

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників університету. Ознайомитися з «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2)» можна за покликанням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-a-kademichnomu-plahiatu.pdf>.

Відвідування занять:

Якщо здобувач пропустив практичне заняття, необхідно виконати всі практичні завдання, передбачені даним заняттям, пройти тестування та отримати відповідну оцінку. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Здобувач вищої освіти, який не набрав 25 балів (сума балів за практичні заняття і самостійну роботу) до залікової роботи не допускається. У такому випадку до початку сесії здобувач може отримати допуск, відпрацювавши всі заняття і виконавши всі передбачувані види робіт, зокрема, виконання самостійної роботи, тестування у системі дистанційного навчання (<https://d-learn.pnu.edu.ua>). Студент, який не набрав мінімум 50 балів за курс, має право перездати залік на талоні №2, №3 відповідно до «Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 4)»

<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dytskyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

Лекції, тестові завдання, завдання для самостійної роботи, а також додаткові ресурси для засвоєння змісту курсу є доступними на сайті дистанційного навчання. Консультації щодо виконання самостійної роботи можна отримати щовівторка в аудиторії 510 (вул. Бандери, 1) або в режимі онлайн, за допомогою e-mail, viber, telegram, zoom.

Студент, який навчається за **індивідуальним графіком**, має опрацювати самостійно весь матеріал і виконати всі види контролю відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriad-ok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyilia-stefanyka.pdf

Неформальна освіта: Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3)»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyilia-stefanyka.pdf

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти: *навч.-метод. посіб.* /авторський колектив: Завгородня Т.К., Нагачевська З.І, Савчук Б.П, Стинська В.В., Стражнікова І.В., Єгорова І.В., Ковальчук В.М.,Прокопів Л.М, Салига Н.М./ за заг. ред. В.Стинської, Л.Прокопів/. Івано–Франківськ, 2021. 400 с.
2. Бех І.Д. Релігійне виховання //Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головн. Ред.. В.Г.Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008.с.769 – 770.
3. Грива О.А. Соціально-педагогічні основи формування толерантності у дітей і молоді в умовах полікультурного середовища: *Монографія*. К.: Вид. ПАРАПАН, 2005. 228 с.
4. Декларація принципів терпимості. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503?lang=uk#Text
5. Декларація принципів толерантності<http://edu.helsinki.org.ua/files/docs/1272481866.doc>
6. Єгорова І. Толерантність як важлива складова особистості викладача ЗВО в сучасних умовах» / Proceedings of the scientific and pedagogical internship, July 3- August 13, 2023.Riga, the Republic of Latvia. 96 p. P. 73-79
7. Ідея культури: виклики сучасної цивілізації[Є.К. Бистрицький, С.В. Пролесєв та ін.]. К.: Альтпрес, 2003. 192 с.

8. Коваленко О.Е. Комунікативні процеси в педагогічній діяльності: *навч. посіб. Х.*: Контраст, 2008. 112 с.
9. Коротюк З. М., Демидась С. Р. Методичні рекомендації щодо організації та надання психологічної допомоги дітям та сім'ям вимушених переселенців. Тернопіль, 2018. 14 с.
10. Ляпунова В.А. Підготовка вихователів до формування толерантності дітей старшого дошкільного віку: *Монографія*. Мелітополь: Вид, 2016. с.363
11. Молчанова А.О. Толерантність як ціннісна основа професійної діяльності педагога: *посібник*. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2013. 188 с.
12. Отич О.М. Психологія конфлікту: *Навч. посіб.* / Фурса О.О., Отич О.М., Орлов В.Ф. К.: МІХМД, 2008. 265с.
13. Пехота О.М. Культура співробітництва: практика групової роботи студентів: *навчально-методичний посібник* Іліон, 2011. 252 с. (Серія "Педагогічна освіта ХХІ")
14. Поніманська Т. Виховання людяності Рівне: Волинські обереги, 2012. 160 с.
15. Семиченко В.А. Плекаємо педагогічну майстерність: [*навчальний посібник*] / В.А. Семиченко, О.С. Снісаренко, О.В. Брюховецька, А.Ш. Кудусова. Вінниця: Планер, 2010. 674 с.
16. Скрипник Н. Виховання толерантних взаємостосунків дітей старшого дошкільного віку. Умань: ПП Жовтий, 2011. 182с.
17. Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа: монографія / за заг. ред. А. А. Сбруєвої. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 492 с.
18. Тодорцева Ю.В. Педагогіка толерантності: метод. рекомен. [Текст]. Одеса: ПНЦАПНУ; СВД Черкасов М.П., 2004. 90 с.
19. Толерантність: види, прояви, значення <https://osvitanova.com.ua/posts/4493-tolerantnist-vydy-proiavy-i-znachennia>
20. Студентський путівник. https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%83%D1%82%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2023-1.pdf

Інформаційні ресурси

1. pidruchniki.ws/pedagogika
2. readbookz.com/books
3. pedagogika.ucoz.ua
4. ukrkniga.org.ua
5. www.refine.org.ua
6. Studentam.net.ua

7. Наказ МОН № 54 від 16.01.2020 року Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/71055/ або <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text>

Викладач

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та освітнього
менеджменту ім. Б.Ступарика

Інга ЄГОРОВА